

Guía Docente				
Datos Identificativos				2017/18
Asignatura (*)	Integración e convivencia intercultural		Código	615525011
Titulación	Mestrado Universitario en Políticas Sociais e Intervención Sociocomunitaria			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Segundo	Optativa	5
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Depalma Ungaro, Renee	Correo electrónico	r.depalma@udc.es	
Profesorado	Depalma Ungaro, Renee	Correo electrónico	r.depalma@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia enfócase na integración e convivencia en sociedades multiculturais, empezando cunha revisión de conceptos claves destes procesos. Analizamos cun enfoque crítico e construtivo as prácticas existentes no estado español e ao nivel internacional, e propoñemos propostas de investigación e/ou intervención en varios contextos socio-educativos, partindo dos intereses e as experiencias do alumnado, sempre construíndo éstas nun marco teórico que permite a súa contextualización e xustificación.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	CE1 - Determinar as dimensións e categorías axeitadas para o diagnóstico e a análise científica das situacións de exclusión social.
A3	CE3 - Diseñar e desenvolver procesos de observación e documentación para o estudo das políticas e os sistemas de benestar social.
A4	CE4 - Recompilar e interpretar a información suficiente para chegar a diagnósticos fiables sobre os riscos de exclusión e os factores de vulnerabilidade social.
A5	CE5 - Interpretar as situacións e os procesos de marxinação social e económica de colectivos desde unha perspectiva histórica e macroestrutural.
A6	CE6 - Avaliar a capacidade e eficacia das medidas de intervención para corrixir ou previr situacións e procesos de exclusión social.
A11	CEM3 - Demostrar un coñecemento avanzado e crítico sobre as teorías e os debates académicos actuais de maior relevancia sobre as dinámicas migratorias e os procesos de integración dos colectivos migrantes.
A12	CEM4 - Explicar os principios básicos que orientan os distintos tipos de políticas migratorias existentes, e analizar a eficacia, o deseño e a xestión destas políticas.
A13	CEM5 - Explicar os principios básicos que rexen a comunicación intercultural e os mecanismos que operan como barreiras culturais nas relacións interpersoais e entre colectivos.
A14	CEM6 - Actuar como profesional competente e cualificado/a no ámbito da análise das migracións internacionais e do traballo con colectivos migrantes.
B1	CB1 - Demostrar coñecementos avanzados, de carácter multidisciplinar, para a investigación e o exercicio profesional no ámbito da exclusión social.
B2	CB2 - Aplicar e integrar os coñecementos a contornos e problemas emerxentes e indefinidos, na práctica investigadora e profesional.
B4	CB4 - Identificar os dilemas éticos e a responsabilidade social tras os retos formulados na práctica profesional e investigadora.
B5	CB5 - Comunicar con claridade os coñecementos e problemas científicos sobre os que se traballa tanto a un público non experto como de especialistas.
B14	CX2 - Realizar unha análise crítica da realidade social e do desenvolvemento profesional vinculada aos feitos sociais sobre os que se traballa.
B18	CX6 - Valorar a adecuación das distintas ferramentas teóricas, metodolóxicas e técnicas ás preguntas e os obxectivos específicos formulados sobre a realidade social e as políticas sociais.
B19	CX7 - Dar respostas innovadoras e orixinais ante situacións problemáticas emerxentes relacionadas coa exclusión social.
B20	CX8 - Aplicar a perspectiva comparada na comprensión das problemáticas sociais e das respostas e solucións políticas.

B21	CX9 - Aplicar unha perspectiva interdisciplinar na análise e a valoración de problemáticas de exclusión e políticas sociais de inclusión e cohesión.
B22	CX10 - Recoñecer e valorar os xuízos de valor e as evidencias nos argumentos que sosteñen as descrições e políticas sobre a realidade social.
C1	CT1 - Reflexionar, chegar a conclusións e propoñer solucións a través do traballo en equipo.
C2	CT2 ? Desenvolver a actividade profesional con comodidade en contextos internacionais e de diversidade cultural.
C5	CT5 - Aplicar un razoamento crítico na reflexión teórica e no desenvolvemento práctico do traballo profesional e investigador.
C6	CT6 - Expresarse correctamente, de forma oral e escrita, nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma de Galicia.
C7	CT7 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e a comunicación necesarias para o exercicio profesional e para a aprendizaxe continuada e autónoma.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
Explicar conceptos claves relacionados á integración e convivencia en sociedades multiculturais	AM1	BM2	CM2
	AM4	BM4	CM5
	AM5	BM14	CM7
	AM11	BM18 BM20	
Analizar de forma crítica as políticas e practicas existentes no contexto español/europeo	AM3	BM5	CM7
	AM6	BM21	
	AM12	BM22	
	AM13		
Desenvolver propostas de investigación e intervención socioeducativas a prol da xustiza social	AM14	BM1	CM1
		BM19	CM6 CM7

Contidos	
Temas	Subtemas
Conceptos de integración e convivencia	Diversidades en países de orixe e destino Cara un concepto dinámico de cultura
Políticas e realidades sociais	Procesos sociais que condicionan as relacións interculturais Políticas e prácticas en múltiples escalas (municipal, autonómico, estatal, europeo) Discursos políticos e populares
Comunicación intercultural	Asociacionismo e movementos sociais Construir e de-construir o imaxinario do Outro

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A3 A4 A5 A6 A11 A12 B14	10	0	10
Análise de fontes documentais	B1 B2 B5 B19 B20 B21 C2 C6 C7	0	30	30
Traballos tutelados	A4 A5 A6 A11 A14 B1 B2 B5 B14 B18 B19 B20 C1 C5 C6 C7	0	40	40
Discusión dirixida	A13 B4 B18 B22 C5	10	30	40
Atención personalizada		5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Destinada á exposición oral por parte da/s docente/s responsable/s na que achegar o saber científico e disciplinar imprescindible para a comprensión da materia. Complementarase co uso de recursos pertinentes (textuais e/ou audiovisuais).
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, páxinas web, artigos científicos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos.
Traballos tutelados	A materia avaliaráse a través dunhas proposta de acción /ou investigación que conformará un traballo tutelado. A xustificación e el deseño da proposta versarán sobre o material tratado nas sesións maxistras e discusións dirixidas.
Discusión dirixida	Destinaranse sesións á introdución de preguntas dirixidas ao alumnado para favorecer o diálogo reflexivo. Fundaméntase na concepción da aprendizaxe como un proceso dialóxico, un acto de (re)creación solidarizando a reflexión e a acción. Promoverase a posta en común e o debate, contrastando opinións fundamentadas. Con esta metodoloxía preténdese: identificar dificultades na comprensión; provocar o pensamento diverxente; favorecer a conexión con experiencias vitais; tomar conciencia e reconstruír criticamente novas formas de pensar, sentir e actuar. A discusión dirixida poderá desenvolverse de forma presencial (nas sesións de aula) ou virtual (foros).

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Discusión dirixida Traballos tutelados	Para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao inicio do curso un calendario específico de titorías compatible coa súa dedicación. Para o alumnado oficialmente matriculado na modalidade online, a participación en debates presenciais serán substituídas por foros na plataforma Moodle.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Discusión dirixida	A13 B4 B18 B22 C5	Valorarase a participación nas sesións de aula e nos foros virtuais, no que respecta a: a súa elaboración antes da data límite establecida, o nivel de profundidade na abordaxe da temática que amose a súa comprensión e apoio nas fontes documentais consultadas; a capacidade de síntese das ideas fundamentais; a creatividade das achegas; a capacidade de argumentación, crítica e valoración; a claridade e corrección lingüística.	20
Traballos tutelados	A4 A5 A6 A11 A14 B1 B2 B5 B14 B18 B19 B20 C1 C5 C6 C7	Valorarase: calidade da descrición e grao de profundidade na análise das realidades e respostas políticas e sociais, calidade e viabilidade da proposta; apoio en fontes documentais complementarias e actuais; uso dunha linguaxe propia do contexto académico e científico; aspectos formais relativos á calidade da presentación.	80

Observacións avaliación

Fontes de información

Bibliografía básica

Aragón Medina, Jorge, Artiaga Leiras, Alba, Haidour, Mohammed A., Martínez Poza, Alicia & Rocha Sánchez, Fernando (2009). Las políticas locales para la integración de los inmigrantes y la participación de los agentes sociales. Madrid: Catarata.

Banting, Keith & Kymlicka, Will (ed.) (2006). Multiculturalism and the Welfare State. Recognition and Redistribution in Contemporary Democracies. Oxford: Oxford University Press.

Bauböck, Rainer (2003). «¿Adiós al multiculturalismo? Valores e identidades compartidos en las sociedades de inmigración». *Revista de Occidente*, 268, 45-61.

Castles, Stephen & Miller, Mark. J. (2004). La era de la migración. Movimientos internacionales de población en el mundo moderno. México: Colección América Latina y el Nuevo Orden Mundial.

Connor, P. (2014). Quantifying immigrant diversity in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 37(11), 2055-2070. <https://doi.org/10.1080/01419870.2013.809131>

DePalma, R., e Cruz López, L. (2014). The hijab and the integration of the Muslim other in Spanish schools. *Policy Futures in Education*, 12(1), 163-174. <https://doi.org/10.2304/pfie.2014.12.1.163>

DePalma, R., & Pérez Caramés, A. (in press). Beyond Global Cities: A Case Study of Emerging Superdiversity. Dordrecht, Springer.

Entzinger, Han (2000). «The Dynamics of Integration Policies: A multidimensional Model», en R. Koopmans y P. Statham (eds.), *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Evanoff, Richard J. (2006). «Integration in intercultural ethics». *International Journal of Intercultural Relations*, 30(4), 421-437. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.11.001

Fausser, Margit (2014). «Co?development as transnational governance: an analysis of the engagement of local authorities and migrant organisations in Madrid». *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40 (7), 1060-1078. doi:10.1080/136918eX.2013.830889

Fernández Suárez, B. (2015). La imagen de las mujeres inmigrantes en España: la construcción de la alteridad victimizada en los discursos políticos y mediáticos a través del debate sobre el uso de la burka. *Revista Internacional de Comunicación Y Desarrollo (RICD)*, 3, 5-15.

Giménez Romero, Carlos (2003). «Pluralismo, multiculturalismo e interculturalidad. Propuesta de clarificación y apuntes educativos». *Revista Educiación y Futuro: Revista de Investigación Aplicada y Experiencias Educativas*, 8, 9-26.

Gualda Caballero, Estrella (2001). Los procesos de integración social de la primera generación de Gastarbeiter? españoles en Alemania. Huelva: Universidad de Huelva.

Izquierdo Escribano, A. (2015). Mareas de pluralismo: Minorías religiosas en Galicia. Barcelona: Icaria Editorial. http://articulo.mercadolibre.cl/MLC-440411927-mareas-de-pluralismo-minorias-religiosas-en-ga-envio-gratis_JMLee

Jennifer (2006). «Constructing Race and Civility in Urban America». *Urban Studies* 43 (5,6), 903-917. doi: 10.1080/00420980600676253

Martín Rojo, Luisa (2003). «Escuela y diversidad lingüística y cultural». En: Martín Rojo, Luisa (coord.): ¿Asimilar o integrar? Dilemas ante el multilingüismo en las aulas. Madrid: Centro de Investigación Documentación Educativa (CIDE), Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Meer, Nasar & Moddod, Tariq (2012). «How does interculturalism contrast with multiculturalism?». *Journal of Intercultural Studies*, 33 (2), 175-196. doi: 10.1080/07256868.2011.618266

Meyer, Calvin & Rhoades, Elizabeth Kelley (2006). «Multiculturalism: Beyond Food, Festival, Folklore, and Fashion». *Kappa Delta Pi Record* 42(2), 82-87.

Moreno, Luis (2001): «La ?vía media? española del modelo de bienestar mediterráneo». *Papers*, 63/64, 67-82.

Moreno Colom, Sara & De Alós, Ramon (2016). «La inmigración en España: ¿Una integración con los pies de barro?». *Política y Sociedad*, 53 (2), 509-528. <http://dx.doi.org/10.5209/revPOSO.2016.v53.n2.48312>

Morén-Alegret, R. & Solana, M. (2004). Foreign Immigration in Spanish Rural Areas and Small Towns: Current Situation and Perspectives. *Finisterra*, XXXIX(77), 21-38.

Moreno Fuentes, Francisco Javier, Bruquetas Callejo, María (2011). Inmigración y Estado de Bienestar en España. Barcelona: Obra Social ?la Caixa?.

Oca González, Luzia (2016). Caboverdinas en Burela (1978/2008): migración, relaciones de género e intervención social. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco.

Ogbu, J. U. (2008). Minority status, oppositional culture, and schooling. Nova York: Routledge.

Olmos Alcaraz, A. (2013). ?Pateras, embarazadas y prostitución?: representaciones y discursos sobre la mujer inmigrante en la televisión española. Fonseca, *Journal of Communication*, 7(7), 73-99.

Olmos Alcaraz, Antonia, Rubio Gómez, María & Contini, Pierangela (2015): «Las políticas culturales y el concepto de cultura. Etnografía de un evento festivo intercultural». *Revista de Antropología Experimental*, 15, 581-597.

Osborne, R. (2014). Las nuevas ?extrañas?: género, emigración e identidad de las mujeres magrebíes en España. *Encrucijadas - Revista Crítica de Ciencias Sociales*, 8(0), 10-17.

Pavlenko, A. (in press). Superdiversity and why it isn't. In S. Breidbach, L. Küster, & B. Schmenk, *Slogans in Language Education Discourse*. Bristol: Multilingual Matters.

Ramírez, A. (2010). Muslim women in the spanish press: the persistence of subaltern images. En F. Shirazi (Ed.), *Images of Muslim women in war and crisis: Representation and reality*. Austin: The University of Texas Press.

https://www.academia.edu/1263370/Muslim_Women_in_the_Spanish_Press_the_Persistence_of_Subaltern_Images
Rómán, M., García, A., e Álvarez, S. (2011). Tratamiento informativo de la mujer inmigrante en la prensa española. Cuadernos de información, 29, 173-186. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=97122694017>
Safran, W. (1991). Diasporas in modern societies: Myths of homeland and return. *Diaspora*, 1(1), 83-99.
Sam, David L., & Berry, John W. (2006). *The Cambridge handbook of acculturation psychology*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
Sassen, S. (2005). The Global City: Introducing a Concept. *Brown Journal of World Affairs*, 11(2), 27-43.
Silverstein, P. A. (2005). Immigrant racialization and the new savage slot: Race, migration, and immigration in the New Europe. *Annual Review of Anthropology*, 34(1), 363-384.
<https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.34.081804.120338>
Telles, Edward E. & Ortiz, Vilma (2011). *Generaciones excluidas: mexicano-estadounidenses, asimilación y raza*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. Torres, Francisco (2011). *La inserción de los inmigrantes. Luces y sombras de un proceso*. Madrid: Talasa.
Fernández Suárez, B., Verdía Varela, V., & DePalma, R. en prensa) *Hacia una verdadera integración: perspectivas y practicas desde el tejido asociativo inmigrante de Galicia*. *Papers: Revista de Sociología*
Vertovec, Steven & Wessendorf, Susanne (2010). «Assessing the backlash against multiculturalism in Europe». En: Vertovec, Steven & Wessendorf, Susanne (ed.), *The multiculturalism backlash*. New York: Routledge.
Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024-1054.
<https://doi.org/10.1080/01419870701599465>
Wodak, R. (2009). *The Discursive Construction of National Identity*. Edimburgo: Edinburgh University Press.
Zapata Barrero, R., e Pinyol Jiménez, G. (2013). *Manual para el diseño de políticas interculturales*. RECERCAT (Dipòsit de la Recerca de Catalunya). Recuperado de: <http://repositori.upf.edu/handle/10230/20190>

Bibliografía complementaria	Los materiales de lectura obligatoria y algunas recomendaciones para lecturas adicionales estarán disponibles en la plataforma Moodle
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente
--

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías